

**Бехзодбек Икромбекович СОИПОВ**  
*Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги*  
*Дин ишлари бўйича қўмита бўлим бошлиғи*

## ДИНИЙ ВА СИЁСИЙ МЕЗОНЛАРНИНГ ЖАМИЯТ БАРҚАРОРЛИГИГА ВА ТАРАҚҚИЁТИДАГИ АҲАМИЯТИ

### THE IMPORTANCE OF RELIGIOUS AND POLITICAL CRITERIA FOR SOCIAL SUSTAINABILITY AND DEVELOPMENT

### ЗНАЧЕНИЕ РЕЛИГИОЗНЫХ И ПОЛИТИЧЕСКИХ КРИТЕРИИ НА РАЗВИТИЕ И СТАБИЛЬНОСТЬ ОБЩЕСТВА

**Аннотация:** Ушбу мақолада бағрикенглик, миллатлараро тотувлик, юртимизда диний соҳада амалга ошириляётган ислохотлар, Ўзбекистонда бағрикенглик сиёсатининг эволюцияси, конфессиялараро соғлом муносабатларни қарор топтиришининг устувор вазифалари каби бир қатор масалалар таҳлил қилинган.

Шунингдек, виртуал таҳдидлар авж олаётган ҳозирги шароитда ёшларимизда мафкуравий иммунитетини шакллантириш, диний мазмундаги материалларни тарқатишининг услуб ва воситалари ҳамда бу борада Ўзбекистон Республикаси қонунчилигида белгиланган нормалар ҳақида маълумот берилган.

**Калит сўзлар:** бағрикенглик, диний бағрикенглик, ахборот хуружи, Ўзбекистон Республикаси Жиноят Кодекси, Ҳаракатлар стратегияси, «исламофобия».

**Annotation:** This article analyzes a number of issues such as tolerance, interethnic harmony, reforms in the religious sphere in our country, the evolution of the policy of tolerance in Uzbekistan, the priorities for healthy interfaith relationships between denominations.

It also provides information on the formation of ideological immunity of our youth in the current situation of virtual threats, methods and means of distribution of religious materials, as well as the norms established by the legislation of the Republic of Uzbekistan.

**Keywords:** Tolerance, Religious Tolerance, Information Attack, Criminal Code of the Republic of Uzbekistan, Action Strategy, "Islamophobia".

**Аннотация:** В данной статье проанализированы ряд вопросов, таких как толерантность, межнациональная дружба, основные задачи установление здоровых отношении между конфессиями, проводимые в религиозной сфере реформы в нашей стране, эволюция политики толерантности в Узбекистане.

Также предоставлена информация об формировании идеологического иммунитета нашей молодежи в современных условиях усиления виртуальной угрозы, о способах и средствах распространения материалов религиозного содержания обозначенные, а также нормах обозначенных в законодательстве Республики Узбекистан.

**Ключевые слова:** толерантность, религиозная толерантность, информационная угроза, Уголовный кодекс Республики Узбекистан, Стратегия развития, «исламофобия»

Бугунги кунда “электрон дунё” турли сиёсий кучлар учун ўзларининг террористик, экстремистик ташвиқотлар ва ғоялари, ўз қарашларини оммага тарғиб қилиш, ҳар хил жиноий тўдалар фаолиятларини амалга ошириш йўлида асосий қурол сифатида фойдаланишга ҳаракат қилмоқдалар. Бундай салбий кучларнинг глобал тармоқда ўзларининг мафкуравий майдонларини яратиб, интернетда кенг қамровли ахборий террор – “электрон жиҳод” олиб бораётгани, глобал ва минтақавий хавфсизликка нисбатан янги таҳдидлар, муаммолар пайдо қилаётганлари дунё мамлакатлари олдида виртуал таҳдидларни олдини олиш ва бартараф этиш заруратини юзага келтирмоқда. Жиноят қонунчилиги бўйича диний экстремизм, сепаратизм ва ақидапарастлик ғояларини билан йўғрилган материалларни намойиш этиш мақсадида сақлаш, Ўзбекистон Республикаси ЖКнинг 244<sup>1</sup>-моддаси 1-қисми билан, уларнинг ҳар қандай кўринишда тарқатиш мазкур модданинг 2-қисми билан, Интернет жаҳон ахборат тармоғидан фойдаланган ҳолда тарқатилса, ушбу модданинг 3-қисми билан оғирроқ жиноят сифатида жавобгарликка тортилади[4].

Ўзбекистоннинг хорижий давлатлар билан стратегик ҳамкорлиги, бир томондан, минтақавий муаммоларни ҳал қилишга, мамлакатнинг глобал жараёнларда фаол иштирок

этишига кўмаклашмоқда. Иккинчи томондан эса, ички ва ташқи сиёсатни либераллаштириш муаммоларини юзага келтирди. Шу билан бирга, Ўзбекистоннинг ташқи сиёсатини, айниқса минтақавий хавфсизликни таъминлаш борасида кечаётган жараёнлардаги дадил ҳатти-ҳаракатлари, мамлакатда ички сиёсий ҳаётнинг фаоллашувини намоён этмоқда. Бундай шароитда турли йўналишда фаолият олиб бораётган йирик транснационал корпорациялар, алоҳида ташкилот, ҳатто террористик гуруҳларнинг виртуал ахборот имкониятларидан ғаразли мақсадлардан фойдаланишга бўлган уриниши тобора кучайиб бормоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ 4947-сон Фармони билан тасдиқланган – 2017-2021 йилларда “Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси”нинг – Хавфсизлик, миллатлараро тотувлик ва диний бағрикенгликни таъминлаш ҳамда чуқур ўйланган, ўзаро манфаатли ва амалий ташқи сиёсат соҳасидаги устувор йўналишлар деб номланган бешинчи устувор йўналишида ахборот хавфсизлигини таъминлаш ва ахборотни ҳимоя қилиш тизимини такомиллаштириш, ахборот соҳасидаги таҳдидларга ўз вақтида ва муносиб қаршилик кўрсатиш масаласи алоҳида йўналиш сифатида белгиланиб, бунда ёшлар онгига таъсир кўрсатувчи виртуал таҳдидларнинг олдини олиш, ёшларда ахборот маданиятини юксалтиришга қаратилган давлат сиёсатини олиб бориш мақсадга мувофиқ.

Сиёсий жараёнлар ва институтлар нуқтаи-назардан сиёсий барқарорлигига диний мазмундаги виртуал таҳдидларнинг таъсирини олдини олиш борасида турли сиёсий тадқиқот марказлари ишини мувофиқлаштириш, давлатлар ўртасида ўзаро сиёсий ахборотлар алмашиш, ўзаро мустаҳкам алоқага эга бўлиш долзарб аҳамиятга эга. Шу боисдан ҳам ҳозирги мураккаб кескин ғоявий курашлар ва турли мафкуралар тўқнашувлар, «демократия» ёки турли диний таълимотлар шиорлари билан ниқобланган ёвуз ғояларни сингдиришга интилиш кучайиб бораётган бир шароитда дунёвий бошқарув тамойилларига оқилона муносабатда бўлиш, илм-фан, техника

ва технологиялар ютуқларидан самарали фойдаланиш муҳим ҳисобланади.

Жаҳон миқёсида виртуал технологияларни самарали жорий этилиши эркинлик, демократия, халқ ҳокимияти ва ўз-ўзини бошқаришни чуқурлаштириш ва кенгайтиришга кенг имконият ва шароит яратиб, аста-секинлик билан ахборотлашган жамиятни стратегик йўналишларини белгилаб олишда фундаментал аҳамият касб этмоқда. Ўз навбатида виртуал тизимдан олинаётган ахборотларга танқидий ёндашиш ва унинг фойдали манбалари асосида ўз дунёқарашини кенгайтириш, ғаразли маълумотларни инкор эта билиш идрокни, мафкуравий иммунитетни ҳосил қилиш ҳам тобора долзарб аҳамият касб этмоқда. Шу боисдан ҳам ҳар бир ёш маълум бир кўникма ва билимларга, диний ва дунёвий илмларни моҳиятини тушуна олиш қобилиятига эга бўлиши, дунёда кечаётган сиёсий ва иқтисодий жараёнларга бефарқ бўлмаслиги талаб этилмоқда. Бундай муаммоларга дуч келмаслиги учун ҳар бир фуқаро айниқса ёшлар, ўзининг тақдири, келажаги олдидаги маъсулиятни чуқур ҳис қилиши, иккинчидан, Ватани ва халқи олдидаги бурчи унутмаслиги керак.

Динлар асл моҳиятига кўра, эзгулик ғоясига асосланади ва тинчлик, яхшилик, дўстлик каби хусусиятларга таянади. Одамларни поклик, ҳалоллик, меҳр-шафкат, биродарлик ва бағрикенгликка даъват этади. Инсон ҳаётининг асл мақсади инсон ва табиатига нисбатан одилона, оқилона муносабатда бўлиш, доимо яхши, савобли ишларни амалга оширишдан иборатлигини кўрсатиб ўтади. Хилма-хил диний эътиқодда бўлган кишиларнинг олижаноб ғоя ва ниятлар йўлида ҳамкор ва ҳамжиҳат бўлиб яшаши, кишилик жамияти равнақи йўлида хизмат қилишларининг замирида юртимиз халқларининг диний бағрикенглик борасида катта тажрибалари ётади. Ҳар бир диннинг моҳияти турлича изоҳланса-да, унинг асосида ишонч, эътиқод, адолат, тинчлик ва яхшилик туйғуси ётиши деярли барча жамият аъзолари томонидан тан олинади. Шунингдек, бугунги кунда мавжуд мураккаб мафкуравий вазият ёшларимизда мафкуравий иммунитетини тарбиялаш ишларини янада фаоллаштириш долзарб аҳамиятга эга. Ҳозирги куннинг

вазифаси ёшларимизда келажагимизга бўлган ишончни, мустақил, ижодий фикрлашни шакллантириш, Ватаннинг тақдирига масъуллик ҳиссини янада юксалтириш кабилардан иборатдир. Шунингдек, бизга ёт бўлган одатлар ва қарашларга нисбатан собит эътиқодни, иммунитетни яратишдир. Турли анъаналарга, миллий қадриятларга, диний ва сиёсий мезонларга эга бўлган одамлар, миллатлар, давлатлар ўртасидаги конструктив ўзаро ҳамкорликнинг қарор топиши жамият барқарорлигига ва тараққиётига хизмат қилади.

Маълумки, ҳар бир жамият ва давлат барқарор тараққиётининг муҳим омилларидан бири диний бағрикенглик тамойилининг фуқаролар онги ва қалбидан мустаҳкам ўрин олганлиги, конфессиялараро соғлом муносабатлар қарор топганлиги ҳисобланади. Айниқса, ушбу омил полиэтник давлатлар, жумладан, Ўзбекистон Республикаси учун муҳим аҳамият касб этади. Чунки конфессиялараро муносабатлар жамиятимиздаги миллатлараро муносабатлар характериға, жамиятимизнинг «тахдидбардошлик салоҳияти»га жиддий таъсир қилувчи омилдир. Зеро, «полиэтник бирликларнинг тахдидбардошлик салоҳияти жамиятда миллий тотувликнинг таъминланганлик даражасига боғлиқдир» [2: 10]. Миллий тотувликнинг қарор топиши эса диний бағрикенглик тамойилининг жамият аъзолари қалбида чуқур илдиз отишига алоқадор.

Ҳозирги даврда республикаимиздаги турли миллат вакиллариининг миллий ўзлигини англаши айрим ҳолатларда диний ўзликни англаш жараёни билан чамбарчас боғланиб кетаётганлигини эътиборга олиш муҳим. Шу ўринда «Дин ва этноснинг ўзаро алоқадорлиги этнос (миллат) ва диннинг параллел ривожланишида, диний ва миллий ўзига хосликнинг айнанлаштирилишида яққол намоён бўлади» [3: 21-22], - деган фикри асослидир.

Диний мазмундаги ахборотларни тарқатаётган сиёсий кучлар томонидан асосан иқтисодий қийинчиликлар, аҳоли моддий аҳволининг оғирлашуви, сиёсий кучларнинг қутблашуви каби муаммолардан фойдаланиш, инсониятни тўғри йўлдан чалғитишда

этиқодсизликка йўналтириш, маънавий кашшоқлашув ва руҳий инқирозни ҳосил қилишга алоҳида эътибор қаратилаётганлиги бу масалани ўрганиш қанчалик долзарб эканлигини кўрсатиб турибди. Шу боис жаҳон миқёсидаги халқаро тажовуз, таҳдид ва хуружларга нисбатан пассив кузатувчи бўлиб туриш мумкин эмас ва унга қарши илмий, амалий-ташкилий, маънавий-маърифий, тарғибот ишларини фаол олиб бориш ва бу курашда ҳар бир фуқаро, айниқса, ёшларни фаол иштирок этишга чақириш бугунги куннинг зарурий шарти бўлиб, фуқаролик жамиятини барпо этиш ва унинг келгуси тараққиёт йўналишини белгилаш учун жуда муҳим аҳамият касб этади. Чунки ҳозирги даврда жамият сиёсий барқарорлигига таҳдид солаётган террорчилар яширин ҳолда фаолият юритмоқда ва ўз қароргоҳлари жойлашган муайян давлат ҳудуди билан чегараланиб қолмасдан, улар аллақачон кибер оламга ҳам таъсир кўрсатмоқда. Айниқса, халқаро миқёсда террорчи ташкилотлар ўз сафларини кенгайтириш ҳамда мақсадларига эришишда интернетнинг сўнгги имкониятларидан фойдаланмоқдалар. Шу йўл билан террорчилик ҳаракатлари, мақсад ва вазифалари ҳақида маълумот бериш, ўз ғоя ва мафкурасини омма орасида тарқатиш билан бирга интернет фойдаланувчиларига ахборот-психологик таъсир ўтказиш, одамлар ўртасида ваҳима уйғотиш, террорчилик ҳаракатларини қўллаб-қувватлаш учун маблағ йиғиш, захарли моддалар, портловчи восита ва қурилмалар ҳамда уларни тайёрлаш технологияси ҳақида маълумот бериш, террорчилик ташкилоти сафига янги аъзоларни қабул қилиш каби ҳолатларни кузатилаётганлиги бу муаммони ўрганиш қанчалик даражада долзарблигини кўрсатиб турибди.

Жамият сиёсий барқарорлигини таъминлашда ҳар бир эътиқодли инсоннинг ибодатга бўлган эҳтиёжини қондириш устувор аҳамият касб этади ва буни давлат тегишли диний ташкилотлар - масжид, мадраса, черков, ҳудудий диний назорат бўлимлари фаолиятини йўлга қўйиш орқали тартибга солади, назорат қилади. Агар ҳар бир мамлакатда диний ғоялар тарғиботи давлат манфаати юзасидан тўғри йўналтирилмас экан, айти улар воситасида

жамиятда ёт унсурлар пайдо бўлиши, бузғунчи ғоялар кириб келиши, ҳатто хаос ёқасига олиб келиши мумкин бўлади. Чунки дин ўзига хос сиёсий институт ҳисобланади. Бу мамлакат миллий хавфсизлигини таъминлаш нуқтаи-назаридан ҳам муҳим. Шунинг билан бир қаторда виртуал таҳдидлар авж олаётган ҳозирги шароитда нафақат диний эътиқод балки шахснинг шаъни ва кадр-қимматини камситувчи ёлғон маълумотларни тарқатиш, тухмат қилиш, ҳақорат қилиш, жамоат хавфсизлиги ва жамоат тартибига таҳдид соладиган диний экстремизм, сепаратизм ва ақидапарастлик ғоялари билан йўғрилган материалларни тарқатиш ҳамда вирус ва бошқа зарарли дастурлар, конунга зид ахборотлар тайёрлаш ва тарқатиш, электрон хатларни оммавий тарқатиш (спам), ҳакерлик ҳужуми, веб-сайтларга ноқонуний кириш, фирибгарлик, муаллифлик ҳуқуқини бузиш, кредит карточкалари рақами ва банк реквизитларини ўғирлаш (фишинг ва фарминг) ҳамда бошқа турли ҳуқуқбузарликлар тобора ошиб бормоқда.

2001 йил 11 сентябрь воқеаларидан кейин, дунё сиёсатида туб ўзгаришлар содир бўлмоқда. Бугунги кунда дунё мамлакатлари янги жўғрофий-сиёсий вазиятларда, глобаллашув, халқаро терроризм ва экстеримизм, нарқобизнес, кескин ахборот курашлари шароитларида ривожланмоқда. Америкадаги “Symantec” компаниясининг ахборот хавфсизлиги тўғрисидаги “Norton Report” ҳисоботида кўра, ҳар йили дунё бўйича 400 миллиондан ортиқ интернет фойдаланувчиси кибержиноятчилар ўлжасига айланмоқда. Виртуал жиноятчилар ўзларининг бундай хатти-ҳаракати билан 110 миллиард доллардан зиёд молиявий зарар етказмоқда. Айни шу йўналишдаги муаммоларнинг олдини олиш учун йилига 270 миллиард доллардан ортиқ маблағ сарфланмоқда. Бугунги кунда интернетда тарқатилаётган бу каби маълумотларнинг 80% Яқин Шарқ ҳудудларида фаолият юритаётган террорчи ташкилотларга тегишлидир. ОАВ маълумотлари таҳлили ҳамда жабрланувчиларнинг иқропларига кўра, радикал ғояларнинг тарқатилиши ва ташкилотга ёллаш ҳаракатларининг аксарияти Facebook, ВКонтакте, Twitter, Youtube каби

ижтимоий тармоқларда амалга оширилмоқда. Бу эса турли ривожланган давлатлар фуқароларида исломофобияни шаклланишига олиб келмоқда.

«Исламофобия» термини 1997 йили британиянинг Раннимейд Траст (RunnymedeTrust) тадқиқот маркази профессори Гордон Конуэй (Gordon Conway) нинг «Исламофобия – ҳамма учун таҳдид» номли маърузасидан кейин кенг ишлатиладиган бўлди. Бундай ғаразли виртуал таҳдиддан кўзда тутилган асл мақсад аён: биринчидан, давлат ва унинг раҳбариятини, мамлакатда ўтказилаётган ислохотларни обрўсизлантиришга уриниш; иккинчидан, ўтказилаётган ислохотларнинг самарадорлиги борасида аҳолида шубҳа туғдириш, ҳокимиятга нисбатан ишончсизликни пайдо қилиш ва ҳатто “аҳолисининг асосий қисми ислом динига эътиқод қилувчи давлатда демократик жамият қуриб бўлмаслиги ва бу борадаги уринишлар ёмон оқибатларга олиб келиши” билан одамларни кўрқитиш; учинчидан, мамлакатдан инвесторларни чўчитиш, мамлакатда гўё демократик тамойилларга зид хатти-ҳаракатларга йўл қўйилаётгани ҳақида сафсата сотиш билан дунё сиёсий ва ишбилармон доираларида Ўзбекистонни салбий бўёқларда кўрсатиш ва бошқалар шулар жумласидандир. Шу боисдан ҳам жамият сиёсий барқарорлигини таъминлаш мақсадида сўз эркинлиги ва плюрализм тамойилларини бузмаган ҳолда, виртуал таҳдидларни олдини олишнинг инновацион механизмларини ишлаб чиқиш доимо устувор аҳамият касб этади. Айниқса, ҳозирданок келажак авлоднинг маънавий-ахлоқий ва ахборот маданиятини юксалтириш долзарб масалалардан ҳисобланади.

Жамиятимизда шахснинг ҳар томонлама камол топиши учун авваломбор, тарихан шаклланиб келган диний ва дунёвий билимларнинг асосини ташкил этувчи анаъаналар, миллий қадриятлар, удум ва маросимларга алоҳида эътиборни қаратишимиз даркор. Бу эса, ҳар бир шахснинг жамиятдаги объектив ва субъектив омилларга таянишини такозо этиб келади. Бу омиллар ҳамиша шуни талаб этадики, “ўз халқи миллий қадриятини бошқа миллат қадриятларига тескари қўймаган ҳолда ва, аксинча, бошқа миллат маънавиятини

чуқур ҳис қилиш даражасига ўсиб чиқса ва ўз миллий қадриятини бемалол ва беминнат намоиш этиш имкониятига эга бўлса, миллий муносабатларда дўстона иқтисодий ва маънавий мулоқотдан ўзга ният бўлмаса, ана шунда турли миллатларнинг маънавиятини ифодаловчи умумбашарий қадриятлар ўсиб бораверади” [1: 116].

Жамият сиёсий ҳаётига таъсир кўрсатаётган виртуал таҳдидларнинг энг хавфлиси — давлат сиёсатини таъминлашга ҳалақит бераётганларидир. Чунки агар шахсга салбий таъсир тор доирадаги одамларни қамраб олса, давлат ва жамиятга таъсир кўрсатувчи виртуал таҳдид бутун бир мамлакат, халқ тинчлигини хавф остига қўяди. Бу жуда катта ва жиддий муаммодир, шунинг учун ахборий таҳдидларни турли талқинларга қараб тадқиқ қилиш талаб этилади. Бундай таҳдидларга қарши курашнинг яхши йўлларида бири — мамлакат ўзини ўзи ахборот билан таъминлашидир. Албатта, бундай ахборот тўлиқ, сифатли ва ҳаққоний бўлиши шарт, акс ҳолда жамият аъзолари янада хорижий манбаларга мурожаат этадилар ва бунга ҳеч ким тўсиқлик қилолмайди. Аслида ички ҳудудни ахборот билан етарли даражада таъминлаш унча ҳам қийин эмас, чунки бугунги кунда ахборот технологиялари жуда кенг ишлатилмоқда ва ахборот тарқатадиган субъектлар мамлакатнинг ҳамда дунёнинг турли бурчакларидан хоҳлаган маълумотларни олиб мамлакат ичида оқилона баҳолаган ҳолатда тарқатиши мумкин. Фақат ушбу ишда лоқайдлик ва ўзибўларчиликка йўл қўймаслик зарур. Бизга маълумки, дастлаб 1990 йилларнинг бошларида жамиятни бошқаришнинг марказлашган тизимидан демократия ва бозор иқтисодиётига ўтиш йўлига ўтган собиқ Совет Республикалари, Шарқий Европанинг кўплаб давлатлари жиддий қийинчиликларга дуч келдилар. Ижтимоий-иқтисодий ўзгаришлар суръатларининг ортиши натижасида ички сиёсий беқарорликнинг кучайиши, шунингдек, мавжуд конституциявий нормаларни янги воқеликка мослаштириш билан боғлиқ муаммоларни ҳал этиш долзарб аҳамият касб этган.

Алоҳида қайд қилиш керакки, етарли билим, малака, ҳаётий тажрибага эга бўлмаган, ўз тарихи, аждодларининг кимлигидан

беҳабар, соддадил, ишонувчан ёшларнинг бугунги кунда бузғунчи ғоялар тузоғига тушиб қолаётганини алоҳида эътироф этишимиз мумкин. Ҳозирда дунёнинг айрим ҳудудларида ана шундай ҳаракатлар натижасида диний қадриятларнинг ҳамда турмуш тарзини издан чиқаётганлигини кузатишимиз мумкин бўлади. Энг ёмони бундай ҳаракатлар натижасида одам ватанпарварлик, инсонпарварлик туйғуларидан йироқлашиб лоқайд ва манқуртга айланиб бормоқда. Бунинг учун аввало барча динларнинг объектив мавжудлигини, барча жамиятга таҳдид солмайдиган динларнинг яшашга ҳаққи борлигини, кимлар учундир кераклигини тан олиш, ўзаро бир-бирларини инкор қилмасликлари лозим. Аммо бундай сифатлардан маҳрум ягона диндаги турли радикал ҳаракатлар жамият муаммоларни фақат муайян диний тафаккур воситасида, ўз манфаатларидан келиб чиқиб, бошқа барча кучларни инкор қилган ҳолда ҳал қилмоқчи бўладилар.

Умуман олганда, жаҳондаги замонавий миллий давлатчилик моделларининг ўзига хослиги энг аввало, биринчидан, жамиятда ҳукмрон бўлган диний дунёқараш меъёрларининг жамият сиёсий, ижтимоий ва маданий ҳаётига таъсири билан, иккинчидан, уларнинг техника иқтисодий тараққиёт даражасининг юксаклиги билан ва учинчидан, иқтисодий ва ижтимоий жараёнларнинг жадал тараққий этиб бориши билан белгиланади. Шунингдек, бугунги кунда ахборот оқимининг тезлашуви, турли сиёсий кучларнинг ҳар хил мафкуравий воситалар орқали дунёда ўз таъсир доирасини кенгайтиришга уринишлари Марказий Осиё минтақаси ва жаҳондаги тичлик барқарорликка таҳдид солиб келмоқда ҳамда миссионерлик, прозелитизм, диний экстремизм ва фундаментализм каби зарарли ғоя ва мафкураларнинг амалий фаолияти ҳамда хатти-ҳаракатларида намоён бўлмоқда. Натижада Ўзбекистон ва Марказий Осиё ҳудудида турли хил дунёвий ҳамда диний ғоя ва мафкураларга таянган давлатлар ва сиёсий кучларнинг манфаатлари ўзаро тўқнашиб, давлатчилигимиз, хавфсизлигимиз тинчлик- барқарорлигимизга таҳдид туғдирди. Кейинги йилларда Ўзбекистон ва Марказий Осиёдаги тинчлик-тотувлик,

барқарорликка таҳдид солган омиллардан бири бу миссионерлик ва прозелитизм ҳаракатлари бўлиб, бу ҳаракатлар муайян сиёсий кучларнинг стратегик геополитик мақсад ва манфаатларини ўзида ифодалаган ҳолда пайдо бўлиб, фаолият олиб боришга ҳаракат қилди. Миссионерлар ва прозелитларнинг асосий мақсади диний эътиқод эмас, балки сиёсий мақсадлар бўлиб, бу мақсадлар стратегик сиёсий манфаатлар билан уйғун тарзда боғланиб кетади. Айни пайтда буюк давлатчилик шовинизми, агрессив миллатчилик, ирқчилик, миссионерлик, прозелитизм, диний экстремизм, фундаментализм каби зарарли ғоялар бугунги кунда халқаро майдонда муайян сиёсий, диний гуруҳлар, ташкилотлар томонидан геосиёсий, геостратегик мақсадларни амалга ошириш, ғоявий, мафкуравий таъсир ўтказиш воситасига айлантириб борилмоқда.

Хуллас, биринчидан, динлар асл моҳиятига кўра, эзгулик ғоясига асосланади ва тинчлик, яхшилик, дўстлик каби хусусиятларга таянади. Одамларни поклик, ҳалоллик, меҳр-шафкат, биродарлик ва бағрикенгликка даъват этади. Инсон ҳаётининг асл мақсади инсон ва табиатига нисбатан одилона, оқилона муносабатда бўлиш, доимо яхши, савобли ишларни амалга оширишдан иборатлигини кўрсатиб ўтади. Хилма-хил диний эътиқодда бўлган кишиларнинг олижаноб ғоя ва ниятлар йўлида ҳамкор ва ҳамжиҳат бўлиб яшаши, кишилик жамияти равнақи йўлида хизмат қилишларининг замирида юртимиз халқларининг диний бағрикенглик борасида катта тажрибалари ётади. Ҳар бир диннинг моҳияти турлича изоҳланса-да, унинг асосида ишонч, эътиқод, адолат, тинчлик ва яхшилик туйғуси ётиши деярли барча жамият аъзолари томонидан тан олинади. Иккинчидан, бугунги кунда мавжуд мураккаб мафкуравий вазият ёшларимизда мафкуравий иммунитетини тарбиялаш ишларини янада фаоллаштириш долзарб аҳамиятга эга. Ҳозирги куннинг вазифаси ёшларимизда келажагимизга бўлган ишончни, мустақил, ижодий фикрлашни шакллантириш, Ватаннинг тақдирига масъуллик ҳиссини янада юксалтириш кабилардан иборатдир. Шунингдек, бизга ёт бўлган одатлар ва қарашларга нисбатан собит

эътиқодни, иммунитетни яратишдир. Турли анъаналарга, миллий қадриятларга, диний ва сиёсий мезонларга эга бўлган одамлар, миллатлар, давлатлар ўртасидаги конструктив ўзаро ҳамкорликнинг қарор топиши жамият барқарорлигига ва тараққиётига хизмат қилади.

### АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ

1. Махмудов Т. Мустақиллик ва маънавият. Т., “Шарқ”, 2001, 116-бет.
2. Пахрутдинов Ш, Назаров Н. Миллий тотувлик – таҳдидбардошлик омили.-Т.: // «Jamiyat va Boshqaruv» журналы, 2005. № 3,. 10-бет.
3. Хўжамуродов И.Р. Проблема формирования национального (этнического) самосознания узбекского народа и влияние на него Ислама. Автореф. дисс. доктора филос. наук .- Т.: 1994. –с.21-22
4. <http://auz.uz/news/diniy-ekstrimizim-va-terrorizm-bilan-boglik-zhinoyatlarni-oldini-olish>